

τελείας ενίοτε ὀλίγον τυρόν ἢ ὀλίγας ἐλαίας—ὅταν ἴδῃ εἰς ὑπόγεια ὑγρὰ τὸν ἀσθενῆ, μὴ ἔχοντα οὔτε τροφὴν οὔτε φάρμακα, ἀφειμένον εἰς τὴν τύχην τοῦ ἢ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ γείτονος ἢ τοῦ γνωρίου—ὅταν μάθῃ πῶς ζῶσι καὶ πῶς διοικῶνται τὰ χαμίνια τῶν τριόδων, οἱ μόρτηδες ἐκείνοι οἱ βυπαρταὶ καὶ ἑκένδυτοι καὶ ἀνυπόδητοι οἱ ἐγκαταλειμμένοι καὶ ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀστυνομίαν—ὅταν ἴδῃ τὰ καταπληκτικῶς ἀυξάνοντα εἰς ποσότητά καὶ εἰς θαυμάνας ὀλέθρια ποτοπωλεῖα, εἰς τὰ ὅποια φερίζεται ἡ ἐργατικὴ νεότης καὶ δολοφονεῖται τὸ ἄσπτον γῆρας—ὅταν φρίξῃ πρὸ τοῦ αἵτχους καὶ τῆς ἠθικῆς δυσωδίας, ἥτις μᾶς περιβάλλει τριγύρω—ὅταν, λέγω, πάντα ταῦτα ἴδῃ καὶ μάθῃ καὶ ἐξετάσῃ καὶ συγκρίνῃ, θὰ ἐκπλαγῆ βεβαίως ὅχι διατὶ τὸ ἐγκλημα εἶναι εἰς παρονομαστήν ὑψημένον, ἀλλὰ πῶς ἀκόμη διατηρεῖται ἠθικῆ καὶ τάξις. Καὶ ταῦτα ἐνῶ οἱ πληθυσμοὶ μᾶς εἶναι εἰσέτι ἀραίοι καὶ αἱ γαῖαι μᾶς χέρσοι καὶ ὁ πτωχός, ἀλλὰ τίμιος ἐργατικὸς δὲν δυσκολεύεται νὰ εὕρῃ ἐργασίαν καὶ στέγην. Ἀλλοίμονον δὲ ἂν ἤθελον μᾶς ἐπισκεφθῆ ἡ πτωχεῖα καὶ ἡ ἀλητεία τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων μετὰ τῆς γνωστῆς ἐπιτετηδευμένης ἐκείνης ἐγκληματικότητος!

Διατὶ λοιπὸν τὸ κακὸν δὲν προλαμβάνεται; διατὶ τὸ μικρὸν εἰσέτι τέλημα δὲν ἀποξηραίνεται, ἐν ὅσῳ εἶναι καιρὸς καὶ ἐν ὅσῳ εἶναι μικρὸν;

Ἡ πτωχεῖα ὀσμήμεραι αὐξάνει, καὶ ἡ ἐγκληματικότης καὶ ἡ διαφθορὰ τὴν παρακολουθεῖ κατ' ἔχως, καὶ ὁ ἀλκοολισμὸς ὀλονεν ἐξαπλοῦται—διατὶ λοιπὸν δὲν ἐξεγείρεται καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἀνθρωπισμὸς καὶ ὁ χριστιανικὸς πολιτισμὸς, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τῆς φιλανθρωπίας, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἀλτροϊσμοῦ, διατὶ δὲν ἀγωνίζεται ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ δυστυχοῦς, κατὰ τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς διαφθορᾶς, διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν; διατὶ δὲν βλέπομεν καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ὅπως ἀλλαχοῦ, τοὺς μεγάλους ἀλτροϊστὰς, τοὺς ἀφιερῶντας καὶ χρέμα καὶ ζῶν ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀπροστατευτῶν; Πού εἶναι αἱ μεγάλοι κυρίαί μας αἱ εὐγενεῖς δέσπειαι αἱ μεριμνώσαι μετὰ ζήλου καὶ μετ' ἀποτελέσματος ὑπὲρ τῶν πτωχῶν γυναικῶν, ὑπὲρ τῶν ἀπροστατευτῶν ἐργατιδῶν, ὑπὲρ βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν ὑπερτριτῶν; πού εἶναι οἱ περιμαζεύοντες τὰ χαμίνια τῶν τριόδων ἐκ τῆς διαφθορᾶς, διὰ νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐργατικότητος; πού εἶναι οἱ λαμβάνοντες πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ ἐργάτου, ὑπὲρ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ ἐσκληρωμένου εἰς τὸν αὐθέντην, ὅστις

συμβαίνει πολλάκις νὰ ᾔδει τύραννος; Ἐζητήσαμεν τὴν Κυριακὴν ἀργίαν, ἥτις εἶναι ἡ βᾶσις πασῶν τῶν τοιοῦτων ἐργασιῶν, καὶ ἀγωνίζομεθα ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν, καὶ ὅμως ἤδη, ὅτε ἤλπιζαμεν ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς αἰσίον τινα σταθμὸν, βλέπομεν ὅτι τὸ ζήτημα κινδυνεύει νὰ ναυαγήσῃ ἐκ τῆς ἀδιαφορίας, ἥτις εἶναι, πάντοτε σχεδόν, ἡ ἐπακόλουθος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μας εἰς τὰ τοιαῦτα ἔργα. Ἐχομεν ἀσυλά τινα φιλανθρωπικά, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ εἰπωμεν πολλάκις πρὸς τὸν πτωχὸν ἀσθενῆ, τὸν κρούοντα τὴν θύραν τοῦ Νοσοκομείου, ὅτι δὲν ὑπάρχει κλίση, ἢ πρὸς τὸν ἀστεγονὸν γέροντα τὸν ζητούντα ἄρτον καὶ στέγην εἰς τὸ Γηροκομεῖον ὅτι δὲν ἔχει τὰς ἀπαιτούμενας συστάσεις (ὡσάν ἡ δυστυχία νὰ ἦθελε συστάσεις!) Καὶ ἡ φιλανθρωπία μας καὶ τὸ ἔλεός μας εἶναι πολλάκις σκληρότερα τῆς ἀδιαφορίας μας. Καὶ ὁ ἀλτροϊσμὸς μᾶς ἐπίδειξις καὶ ὑποκρισία.

Ἐμιμήθημεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κατὰ κανόνα πιθηκικῶς μωρίας τῆς Δύσεως, διὰ δὲ τὰ μεγάλα καὶ τὰ γενναῖα ἐκλείσαμεν τοὺς ὀφθαλμούς, ἂν μὴ ἤτοιμάσαμεν τὴν ὑποκρισίαν ἢ τὴν ψευδεπίδειξιν. Καὶ νομίζομεν ὅτι ὁ πολιτισμὸς μᾶς χώρας ἀναγνωρίζεται τάχα ἐκ τῆς ἐπὶ μᾶλλον διαδόσεως τοῦ συρμού, ἐξ ὀλίγων ψευδογαλλικῶν καὶ ἐνός πιάνου, ἐκ τῆς ἐλευθεριότητος τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν θιάτρων.

Ὅχι ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς βᾶσιν ἔχει τὴν ἐπὶ μᾶλλον εὐημερίαν καὶ ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας καὶ ἀναγνωρίζεται ἐκ τῶν προστασίας, ἐκ τῶν λαϊκῶν παιδευτηρίων καὶ ταμιευτηρίων, ἐκ τῶν προστατευτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἀσύλων καὶ ἐκ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων.

ΜΕΤΑΣ ΑΛΤΡΟΪΣΤΗΣ

Ὁ Ἀλτροϊσμὸς, ἥτοι ἡ ἀγάπη τοῦ ἑτέρου, τοῦ ὁμοίου ἡμῶν—τοῦ πλησίον μας—κατὰ τὴν Γραφικὴν ἔκφρασιν, εἰς οὐδεμίαν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου γένοιντο ὑπῆρξε τόσο ἀνεπτυγμένη ὅσον κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, ὅπότεν καὶ μεγίστη ἀνάγκη ὑπάρχει τοιαύτης φιλανθρωπίας—μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ἐπιφανῶν φιλανθρωπῶν, εἴτε ἀλτροϊστῶν, διαπρέπει ὁ διάσημος Ἀγγλος εὐπατρίδης Ἀντώνιος Ἀσλεῦ Κούπερ, Λόρδος Σάφσθουρ, ὅστις ἐνέπνευσε καὶ ὑπεκίνησε τὰς πρώτας κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ κύριον σκοπὸν τῆς ζωῆς του ἔκαμε τὴν ἐξαπόλεισιν τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων, παραβλέψας διὰ τὰς ταύτας τιμὰς τοῦ Κράτους, οἰκογενειακὴν ἄνεσιν, φιλόλογικὰς καὶ ἐπιστη-

μονικὰς μελέτας καὶ πᾶν ὅτι ἐπιφανὴς καταγωγῆ, μέγας πλοῦτος καὶ θέσις ὑψηλὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἠδύναντο νὰ τῷ παράσχωσι.

Τὴν πρώτην ὤθησιν πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ἐνέπνευσαν ὅχι οἱ γονεῖς του, ἀλλὰ ταπεινὴ πλὴν εὐτεθῆς ὑπερέτρια, διδάξασα αὐτὸν τὰ παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὀδηγήσασα αὐτὸν εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν δι' ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Τὸ περιστατικὸν δέ, τὸ ὅποιον ἐχρωμάτισεν ὅλον τὸν πετέπειτα βίον του συνέβη ὅτε ἦτο μόλις δεκατεσσάρων ἐτῶν. Εἶδε νεκρὸν κηδεύμενον ὑπὸ τεσσάρων πέντε μεθυσμένων φίλων του, μεθόρβον καὶ φωνὰς καὶ ἀπρεπεῖς ἀστεϊότητας, χωρὶς νὰ ἐπέμβῃ οὔτε ἡ ἀστυνομία, οὔτε ἄλλος τις τῶν διαבתῶν. «Πῶς;» εἶπε καθ' ἑαυτὸν, «ἐπιτρέπονται τὰ τοιαῦτα; διότι ἡ ἀνθρωπὸς αὐτοῦ εἶναι πτωχὸς καὶ ἀσήμαντος; Ἐγὼ θὰ ἀφιερῶσα τὴν ζώην μου εἰς τὸ νὰ βοηθῶ τοὺς πτωχοὺς.» Αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ μακροῦ καὶ ὠφελίμου φιλανθρωπικοῦ βίου τοῦ διασημοτάτου τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅστις νέος ἀκόμη ὢν, ἐν ἀρχῇ τοῦ σταδίου τοῦ ἔγραφεν εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του τὰ ἐξῆς; «Ἐξετάζων τὸ μέλλον μου στάδιον ἀποφασίζω, ὅτι αἱ δύο ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ βασιλεύει ἡ πορεία μου θὰ ᾔδει, πρῶτον ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, δεῦτερον ἡ εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ κατορθώσω τούτο ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἀκούρατος δράσις.»

Τὸ πρῶτόν του πολιτικὸν μέτρον ὑπῆρξεν ἡ κατάργησις τοῦ βαρβάρου ἐθίμου τῆς καύσεως τῶν χιρῶν ἐπὶ τῆς νεκρῆς πυρᾶς τοῦ ἀνδρός ἐν ταῖς Ἰνδίας. Διορισθεὶς μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐν Ἰνδίας ἀποικιῶν, ἐργάσθη ἀνευδότης καὶ ἐν μέσῳ ἀντιστάσεως ὑβρεῶν καὶ προπηλακισμοῦ, ἕωσοῦ κατώρθωσε νὰ ψηφισθῇ ἡ κατάργησις τοῦ τρομεροῦ τούτου ἐθίμου.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγόρευσίν του εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων τῷ 1828 ὁ νεαρὸς φιλάνθρωπος διωρίσθη μέλος δεκαπενταμῆλους ἐπιτροπῆς, πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς καταστάσεως τῶν φρενοβλαβῶν, ἥτις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἦτο ἀληθῶς ἀζία ὄχτου καὶ διήγειρε φρίκην. Ἐπεκράτει ἀκόμη ἡ ἰδέα ὅτι ἡ φρενοβλάβεια ἦτο ἔργον τῶν δαιμονίων ἢ ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἐπομένως δὲν ὑπῆρχον μέτρα ἀποτρόπαια καὶ σκληρὰ τὰ ὅποια νὰ μὴ ἐφημιζόζοντο πρὸς καταστολὴν τῶν παθολογικῶν ἐκείνων φαινομένων. Αἱ εἰρκταί, εἰς τὰς ὁποίας ἐκλείοντο ἦσαν πολλάκις ὑπόγειοι καὶ ἐπλημμύριζον ὕδατος. Πᾶσα ἔκφρασις τῆς ματίας ἐτίμαρεῖτο ἀντὶ νὰ θεραπευεταί. Ἄλλους μὲν ἐκλείον εἰς φρέατα, ὅπου τὸ ὕδωρ ὑψοῦτο

βαθμῶν μέχρι τῶν χειλέων τοῦ πάσχοντος καὶ καθήρχετο πάλιν μέχρι τῶν ποδῶν του ἄλλοι δὲ ἄλλας φρικτὰς πεινάς ὑφίσταντο. Ἐπὶ πεντήκοντα ἑπτὰ ἔτη, ὁ Ἀσλεῦ διετέλεσε πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν καταχρήσεων τούτων καὶ μεγάλως ἐβελτίωσε τὴν κατάστασιν τῶν ἀτυχῶν φρενοβλαβῶν.

Ἡ κατάστασις τῶν παιδιῶν ἐπέσυρεν ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν καὶ τὰς ἐντόνους του ἐνεργείας. Ἡ κατάστασις τῶν εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις περι τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἦτο ἀληθῆς παιδοδουλεία. Τὰ παιδία ἐνοικιάζοντο ἢ ἠγοράζοντο δι' ἐργασίαν εἰς τὰ ἐργοστάσια. Οἱ ἐργοτάξιοι δὲν περιωρίζοντο εἰς τὰς πόλεις ἀλλὰ περιήρχοντο τὴν ἐξοχὴν, περιμαζεύοντες τὰ παιδία ἀπὸ πέντε ἐκ τῶν καὶ ἄνω, ἀντὶ εὐτελεστάτου χρηματικοῦ ποσοῦ, ὅπως τὰ πωλήσωσι πάλιν εἰς τοὺς ἐργοστασιαρχὰς. Ἡ ζαῖ τῶν τοιοῦτων παιδιῶν ἦτο ἀφόρητος σειρά κακουχιῶν καὶ σκληροτήτων ἐκ μέρους τῶν ἐργοδηγῶν, ἄνευ ἐπαρκοῦς τροφῆς καὶ ἐργασίας δεκατεσσάρων ὥρων!

Ὁ Λόρδος Ἀσλεῦ ὅτε ἀνέλαθε νὰ γείνη πρόμαχος καὶ συνήγορος τῶν παιδῶν τούτων προέβλεπε τὴν θύελλαν, ἥτις θὰ ἐξέσπα ἐναντίον του ἐκ μέρους τῆς ἐνδιαφερομένης μερίδος τῆς κοινωνίας—τῶν ἐργοστασιαρχῶν καὶ λοιπῶν κεφαλαιούχων ἐγνώριζεν ὅτι ἔχθρα, ἀντίπραξις καὶ ἀπάθεια δημοτικότητος θὰ ἦσαν ἡ μερίς του, ἂν ἀνελάμβανε νὰ διεκδικήσῃ τὰ συμφέροντα τῶν ἀπροστατευτῶν παιδῶν ἀλλὰ δὲν ἐδίστασε νὰ ἀσπασθῇ καὶ νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ μέρος των. Εἰς τοῦτο δὲ ἐνίσχυθη ὑπὸ τῆς συζύγου του, γυναικὸς καθ' ὅλα ἀνταξίας αὐτοῦ, ἥτις ἐρωτηθεῖσα τὴν γνώμην τῆς εἶπεν, «ἐχεις καθήκον νὰ ἐξακολουθήσῃς, ἀδιάφορον πόσους θὰ δυσαρεστήσῃς. Νὰ ἀφήσῃς τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Θεόν» Τῷ ὄντι, ὁ Λόρδος Ἀσλεῦ ἠγωνίσθη δεκατέσσαρα ὄλα ἔτη, ἀλλ' ἔσχε τὴν ὑπερτάτην ἰκανοποίησιν τοῦ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν ἀβίωτον βίον μυριάδων μικρῶν ἐργατῶν, καὶ νὰ διαχύσῃ φῶς καὶ ἐλπίδα ἐπὶ τῆς ζωῆς χιλιάδων οἰκογενειῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, διὰ τῆς ὑπὲρ τῶν ἀνηλικῶν παιδῶν νομοθεσίας του.

Μία τάξις μικρῶν ἐργατῶν, ἥτις ἰδιαιτέρως πῶς ἐφείλκυσε τὴν συμπάθειαν καὶ τὸν οἶκτον τοῦ Λόρδου Ἀσλεῦ, ἦτο τῶν καθαρῶν τῶν καπνοδόχων. Κατὰ τὸ τότε ἐπικρατοῦν σύστημα, αἱ καπνοδόχοι τῶν οἰκῶν ἐκαθαρίζοντο ὑπὸ μικρῶν παιδιῶν, τεσσάρων ἕως ὀκτώ ἐτῶν ἡλικίας, ἅτινα ἀνήρχοντο τὰς καπνοδόχους ἔσθθεν, πατοῦντα ἐπὶ λίθων προεξεχόντων ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἐπιφανείας. Τὰ κατόρθωτα ἦτο δυσκολώτατον καὶ διὰ τὰ ὄλα μικρόσωμα παιδία, καὶ αὐτὰ

ἀκόμη ἐξήρχοντο μετὰ τὴν μακρὰν καὶ σκοτεινὴν διαδρομὴν, καταμείνανα καὶ ἡμιτελωμένα ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ με μώλωπας ἐφ' ὄλου τοῦ σώματος των, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ προσεβάλλοντο μετ' ὀλίγον ὑπὸ δερματικῆς νόσου, κοινῶς ὀνομαζομένης ἀκαρκίνος τῶν καπνοδόχοκαθαρῶν.

Ἐπὶ τῶν παιδιῶν τούτων καθὼς καὶ τῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀζίων λύπης κορασιῶν καὶ παιδῶν, ὅστινες εἰργάζοντο εἰς τὰ μεταλλεῖα καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, καὶ δὲν ἔβλεπον τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὴν γῆν καὶ τὰ δένδρα εἰμὴ ἅπασι τῆς ἐβδομάδος, πολλάκις δὲ ἀπεβλακούντο ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῶν κακουχιῶν τοῦ βίου εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ὁ Ἀσλεῦ ὠμίλει ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων, περιμαζεύοντες τὰ παιδία ἀπὸ πέντε ἐκ τῶν καὶ ἄνω, ἀντὶ εὐτελεστάτου χρηματικοῦ ποσοῦ, ὅπως τὰ πωλήσωσι πάλιν εἰς τοὺς ἐργοστασιαρχὰς. Ἡ ζαῖ τῶν τοιοῦτων παιδιῶν ἦτο ἀφόρητος σειρά κακουχιῶν καὶ σκληροτήτων ἐκ μέρους τῶν ἐργοδηγῶν, ἄνευ ἐπαρκοῦς τροφῆς καὶ ἐργασίας δεκατεσσάρων ὥρων!

Ὁ Λόρδος Ἀσλεῦ ὅτε ἀνέλαθε νὰ γείνη πρόμαχος καὶ συνήγορος τῶν παιδῶν τούτων προέβλεπε τὴν θύελλαν, ἥτις θὰ ἐξέσπα ἐναντίον του ἐκ μέρους τῆς ἐνδιαφερομένης μερίδος τῆς κοινωνίας—τῶν ἐργοστασιαρχῶν καὶ λοιπῶν κεφαλαιούχων ἐγνώριζεν ὅτι ἔχθρα, ἀντίπραξις καὶ ἀπάθεια δημοτικότητος θὰ ἦσαν ἡ μερίς του, ἂν ἀνελάμβανε νὰ διεκδικήσῃ τὰ συμφέροντα τῶν ἀπροστατευτῶν παιδῶν ἀλλὰ δὲν ἐδίστασε νὰ ἀσπασθῇ καὶ νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ μέρος των. Εἰς τοῦτο δὲ ἐνίσχυθη ὑπὸ τῆς συζύγου του, γυναικὸς καθ' ὅλα ἀνταξίας αὐτοῦ, ἥτις ἐρωτηθεῖσα τὴν γνώμην τῆς εἶπεν, «ἐχεις καθήκον νὰ ἐξακολουθήσῃς, ἀδιάφορον πόσους θὰ δυσαρεστήσῃς. Νὰ ἀφήσῃς τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Θεόν» Τῷ ὄντι, ὁ Λόρδος Ἀσλεῦ ἠγωνίσθη δεκατέσσαρα ὄλα ἔτη, ἀλλ' ἔσχε τὴν ὑπερτάτην ἰκανοποίησιν τοῦ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν ἀβίωτον βίον μυριάδων μικρῶν ἐργατῶν, καὶ νὰ διαχύσῃ φῶς καὶ ἐλπίδα ἐπὶ τῆς ζωῆς χιλιάδων οἰκογενειῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, διὰ τῆς ὑπὲρ τῶν ἀνηλικῶν παιδῶν νομοθεσίας του.

Τὸ ἐνδιαφέρον του ἦτο διακαές ὑπὲρ τῶν ἀπόρων κατοίκων τῶν αἰχλιώτων συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου, ἐνθα μόλις ἐτύλομεν οἱ ἀστυφύλακες νὰ εἰσχωρήσωσι ὅταν τὸ καθῆκον τοὺς ἐκάλεε ἐκεῖ. Ἄνευ ἄλλου ὄπλου ἢ συνοδίας ἢ τὴν ἀπροσποίητον ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ὁ Σάφσθουρ εἰσέδυσεν εἰς τὰ καταγώγια ταῦτα, συνεχρωτίσθη μετὸς κατοίκους τῶν συνοικιῶν τούτων, ἐκέρδησε τὴν ἐμπιστοσύνην των, καὶ ἐσύστησε μεταξὺ τῶν ἡμερησίων φροντιστήριον διὰ τὰ νήπια, ἐσπερινὸν σχολεῖον διὰ τοὺς νέους, ἐσπερινὸν βιοτεχνικῶν καὶ οἰκοκυρικῶν σχολῶν διὰ τὰς γυναῖκας, σχολεῖα ραπτικῆς, ὑπόδηματοποιίας, κτλ., ἄσυλον τῶν παιδῶν, νυκτερινὸν ἄσυλον διὰ τοὺς παντάπασι ἀπόρους καὶ ἀστέγους, συλλογὸν ἱματισμοῦ διὰ τοὺς γυμνοὺς, συλλογὸν διὰ τοὺς πεινῶντας, λουτρά διὰ

πάντας. Κυριακὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια περίπου δεκαχιλιῶν παιδῶν καὶ ἐνήλικων ἐδιδάχθησαν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τέλος Ἐκκλησίαν τῶν ἀπόρων.

Ἐπτά ἔτη μετὰ τὴν σύστασιν τῆς πρώτης σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων τούτων εἶχε φθάσει εἰς ἑπτακόσια, ἡ δὲ μέρμηνα τοῦ ἴδρουτοῦ αὐτῶν ἐξετείνετο καὶ πέραν τούτων, διότι ἐκατοντάδες παιδῶν μετνήστευον εἰς τὰς ἀποικίας, ὅπου εὗρισκον τὰ μέσα τῆς ἐντίμου ἐργασίας καὶ προγωγῆς, μακρὰν τῶν πειρασμῶν τῆς προτέρας τῶν ζωῆς.

Οἱ λαχνοπωλῆαι ἦσαν οἱ εἰδικῶς πῶς προστατευόμενοι τοῦ Λόρδου Σάφσθουρ, ὅστις ἵδρυσεν τράπεζαν τῶν λαχανοπωλῶν, διὰ τῆς ὁποίας παρείχετο εἰς τὸν βουλόμενον τὸ μέσον ν' ἀγοράσῃ ὄνον καὶ κάρρον. Αὐτὸς δὲ ὁ Σάφσθουρ ἠγόρασεν ἴδιον κάρρον καὶ ὄνον, καὶ τὰ ἐδάνειεν εἰς τοὺς δυστυχεστέρους, ἕως ὅτου εὐκολυνθοῦν νὰ ἀγοράσουν ἴδικόν των.

Ποῖος ἦτο ὁ λόγος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρός εἰς πᾶσάν του ἐπιχείρησιν ὑπὲρ τῶν ὁμοίων του; Πίστις εἰς τὸν Θεόν καὶ ἀφωσίως ἀκούρατος εἰς τὸ ἔργον του, ἐμπιστοσύνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διακαὴς συμπάθεια διὰ τοὺς πάσχοντας.

«Ἄς μὴ ἀπελπισθῇ ποτε τις,» ἔγραφεν εἰς φίλον του, ἀδιότι δὲν εὕρισκει βοηθὸς νὰ συμπράξουν εἰς καλὸν τινα σκοπὸν. Ἐπιμονή! ἐπιμονή, ἐπιμονή! Ὁ Θεὸς θὰ τῷ ἐγείρῃ φίλους καὶ βοηθούς.

Ὁ Σάφσθουρ ἂν καὶ εἶχεν ἀναριθμήτους ἀντιπάλους, ὅστινες κατεπολέμουν ὅλα του τὰ σχέδια κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ φιλανθρωπικοῦ τοῦ σταδίου, δὲν εἶχεν εἰμὴ φίλους καὶ θαυμαστάς προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἐπέτειος τοῦ 80οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του ἐωρτάσθη σχεδὸν ὡς ἐθνικὴ εορτή.

Ἀπεβίωσεν κατὰ τὸ 1885 καὶ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος τὸν ἐπένησε, ἡ δὲ κηδεῖα του θὰ ᾔδει ἀλησμόνητος, διότι συνήθρισε πᾶσαν κοινωνικὴν τάξιν καὶ πῖσαν πολιτικὴν μερίδα, ἀπὸ τῆς Βασιλίσσης μέχρι τῶν ἐργατῶν καὶ πολλὰ χιλιάδες πλουσίων τε καὶ ἀπόρων συνωστίζοντο εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Λονδίνου, ἵνα προσφέρωσι τὸν τελευταῖον φέρον σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης εἰς τὸν μέγαν εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Η ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ
ΥΠΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΕΠΟΨΗΝ

Ἡ Ἀβυσσινία, δεχθεῖσα τὸν χριστιανισμὸν κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, κατέ-